

Олександр Копиленко,
доктор юридичних наук, професор,
академік НАПрН України, директор
інституту законодавства Верховної
Ради України

Борис Кіндюк,
доктор юридичних наук,
професор кафедри теорії та історії
держави і права Тернопільського
національного економічного
університету

УДК 340.15(477) «1529/1566/1588»:340.134

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ КІЛЬКІСНИХ ПОКАЗНИКІВ У ДОСЛІДЖЕННЯХ ПАМ'ЯТОК ПРАВА

У статті використана методика кількісної оцінки показників Статутів Великого князівства Литовського (ВКЛ) 1529, 1566, 1588 рр. та Соборного Уложення 1649 р., яка базується на розрахунках загальної суми знаків, їх кількості у розділах, главах, артикулах, статтях, коефіцієнти варіації та асиметрії і ексцентриситеті. Показано наявність історичної тенденції збільшення загального обсягу матеріалу та кількості артикулів у Статутах ВКЛ. На підставі виконаних розрахунків виділені пріоритетні напрями правового регулювання, до числа яких належать: судуострій, права та обов'язки пануючого класу, земельні питання, кримінально-правові відносини. Отримані результати показують збіг низки показників Статуту ВКЛ 1588 р. та Соборного Уложення 1649 р., що дало змогу довести факт використання пам'ятки українського права при підготовці російського акта.

Ключові слова: пам'ятка права, кількісні показники, Статути Великого князівства Литовського, Соборне Уложення 1649 р., внутрішній розподіл матеріалу, судуострій, кримінально-правові відносини.

Актуальність теми дослідження пов'язана з трьома причинами. Перша — це правова реформа, яка відбувається в Україні та потребує свого теоретичного забезпечення. Враховуючи складність цього заходу, у багатьох випадках може бути використаний історичний досвід, правові традиції, накопичені на різних

етапах розвитку України. Однією з найважливіших пам'яток права є Статути Великого князівства Литовського (далі — ВКЛ), які разом з такими знаковими символами епох, як закони Ману, закони царя Хаммурапі, Закони XII таблиць, Кодекс Юстиніана, Соборне Уложення царя Олексія Михайловича,

Кароліна, Терезіна, Кодекс Наполеона, увійшли до історії юридичної науки. Із Статутами ВКЛ пов'язаний подальший розвиток правової системи таких країн, як Республіка Литва, Республіка Білорусь, Республіка Польща, Україна, Російська Федерація. Виходячи з цього, правовий досвід, зафіксований у цих пам'ятках права, потребує свого розгляду та детального вивчення. По-друге, причиною підготовки даної роботи є гібридна війна, яку веде Російська Федерація проти України. Одним із напрямів антиукраїнської пропаганди з боку росіян є заперечення існування незалежної української держави, мови, власних традицій та системи права. Важливим аспектом протидії такій діяльності є дослідження впливу Статутів ВКЛ на Соборне Уложення 1649 р., яке стало відправною основою подальшого розвитку російського права та доводить наявність в Україні власних кодифікованих актів. Третя причина актуальності пов'язана з новими можливостями в дослідженнях у сфері юриспруденції, які дає методика кількісної оцінки стану нормативно-правових актів. Залучення такого підходу дає можливість перейти від описових методів до використання кількісних характеристик, які дозволяють зробити об'єктивний та незалежний аналіз нормативно-правових актів.

Аналіз публікацій показує наявність значної кількості праць, присвячених Статутом Великого князівства Литовського. У них розглядалися рецепція римського права, судоустрій та судочинство, кримінально-правові відносини, процес закріпачення селянства, правове оформлення привілейованого стану шляхти, земельні, опікунські питання та ін. Дослідженням Статутів присвятили свої праці: Ю. Бардах, І. І. Бойко, О. Й. Вовк, І. Данилович, С. Г. Ковальова, А. Коробович, В. С. Кульчицький, С. Лазутка, І. О. Малиновський, П. П. Музиченко, В. І. Пічета, А. П. Ткач, Є. О. Харитонов, К. Яблонскіс та ін. Питання, пов'язані з побудовою, структурою, законодавчою технікою Статутів ВКЛ, розглядалися в працях М. Ф. Владимирського-Буданова,

Ж. О. Дзейко, І. І. Лапо, П. П. Музиченка, Т. М. Литвиненко, які використовували описові способи дослідження без залучення кількісних характеристик. У свою чергу, питання підготовки Соборного Уложення 1649 р. (далі — Уложення) розглядалося в значній кількості праць шляхом дослідження джерел, галузей та інститутів права. При цьому питанням структури, розподілу статей, особливостям побудови Уложення присвятили свої праці такі відомі дореволюційні, радянські та сучасні історики та теоретики права, як Ю. Н. Анучина, А. М. Белякова, М. Ф. Владимирський-Буданов, В. Й. Ключевський, А. Г. Маньков, Ф. В. Тарановський, В. А. Томсінов, Г. Шмільов. Незважаючи на значну кількість наукових розробок, питання впливу Статутів ВКЛ на Соборне Уложення 1649 р. потребує свого подальшого дослідження та більш детального з'ясування.

Метою роботи є вирішення двох завдань: 1) розрахунки кількісних характеристик Статутів ВКЛ та Соборного Уложення 1649 р.; 2) з'ясування наявності зв'язку між Статутом ВКЛ 1588 р. та Соборним Уложенням 1649 р. на підставі структурного аналізу і значень їх кількісних показників.

Викладення матеріалів дослідження необхідно розпочати з того, що поставлене в даній статті завдання необхідно розділити на два етапи. Перший з них — це розрахунки кількісних показників Статутів Великого князівства Литовського 1529, 1566, 1588 років та вияв за їх допомогою особливостей їх побудови. Другий етап включав у себе вирішення аналогічного завдання, що дало змогу на основі отриманих кількісних показників дослідити вплив Статутів ВКЛ на Соборне Уложення 1649 р. На першому етапі дослідження необхідно зауважити, що в XVI ст. у ВКЛ відбувалося поступове формування феодальної держави. Цей процес не був однорідним та складався з декількох етапів, які знайшли відображення в змісті трьох Статутів ВКЛ. Так, основною метою прийняття Першого Статуту 1529 р. була регламентація прав великого князя, влади магнатів у вигляді представницького органу Пани-Ради,

початок закріпачення селянства та закріплення прав шляхти на землю. На практиці Статут 1529 р. став першим досвідом загальнодержавної кодифікації феодального права на всіх землях, що входили до складу Великого князівства. Цей Статут, як зазначає П. П. Музиченко, становив собою загальний збір законів, збірних чинних норм, які раніше були зосереджені в уставних земських грамотах, привілеях та судових звичаях [1]. Згідно з положеннями цієї пам'ятки права, Пани-Рада становила собою владу магнатів, до числа яких входили князі, великі землевласники, представники давньої аристократії, та виконувала законодавчі, судові, виконавчо-розпорядчі, контролюючі функції. Новий етап розвитку феодалізму знайшов своє відображення в Третньому Статуті 1588 р., який регламентував усунення від влади Пани-Ради, закріпачення селянства, надав шляхті права привілейованої частини суспільства та ознаменував створення шляхетсько-станової держави. У цьому процесі Другий (Волинський) Статут 1566 р. мав проміжне значення як перехідний ступінь цього процесу.

При дослідженні Статутів ВКЛ, Соборного Уложення використовувалася методика, до складу якої входять розрахунки низки кількісних показників [2]. Це загальна сума знаків — Σx_i , яка дає уяву стосовно обсягу нормативно-правового акта, кількості знаків, що припадає на главу та статтю. Важливим показником структури нормативно-правового акта є загальна кількість статей — N та їх число в кожному розділі. З метою дослідження внутрішньої побудови нормативно-правових актів методика передбачає розрахунки коефіцієнта варіації — C_v , який показує відхилення кількості знаків у кожній статті документа від їх середнього значення. Одним із пунктів методики є побудова кривої розподілу кількості знаків по главах чи розділах нормативно-правового акта. Наявність цієї кривої дозволяє розрахувати коефіцієнт асиметрії — C_s , який показує розподілення кількості знаків щодо центра. У разі якщо коефіцієнт асиметрії більше нуля, вважається, що крива розподілу має позитивну асиметрію,

тобто більшість знаків знаходяться в початковій частині нормативно-правового акта. Інакше при C_s менше нуля крива розподілу має негативну асиметрію, що означає розташування більшості матеріалу в заключній частині акта. Дані коефіцієнти C_v і C_s у математиці виражаються у відносних одиницях, що дає змогу порівняти їх значення, отримані для різних нормативно-правових актів, та виконати узагальнення отриманих значень. На додаток до цього до складу методики входять розрахунки ексцентриситету — E , який є різницею між мінімальним та максимальним значеннями кількісних знаків у акті.

Розгляд структури Статутів ВКЛ показує в кожному з них наявність трьохрівневої побудови «Статут — розділ — артикул». Так, у Першому Статуті кількість розділів складає 13, артикулів — 235, знаків — 162 570, у Другому Статуті — 14 розділів, 367 артикулів, 277 831 знак, а у Третньому — 14 розділів, 488 артикулів та 644 914 знаків. Згідно з отриманими результатами у Статуті 1529 р. найбільша кількість знаків — 24 367, або 14,7% від загального обсягу матеріалу, — припадає на розділ VI «Про суддів, аби правом писаним судили, а якби інакше судив, як має покараний бути», який присвячений судовим питанням та складається з 24 артикулів [3]. Найменша кількість матеріалу припадає на розділ XI «Про головщини людей путних, селян і паробків», що складається з 12 артикулів — 6 540 знаків, або 3,9%, у якому розглядалися кримінальні злочини стосовно непривілейованих верств населення. Проведені розрахунки кількості знаків, виражених у відносних величинах (%), дозволяють побудувати криву розподілу та проаналізувати внутрішній розподіл матеріалу, який характеризується наявністю 2 максимумів (рис. 1). Величина ексцентриситету дорівнює 10,8%, значення C_v складає 0,538, що дозволяє зробити висновок стосовно невисокої нерівномірності розподілу матеріалу. У свою чергу, значення $C_s = 1,38$ доводить наявність невисокої позитивної асиметрії, тобто розташування значної кількості знаків у середині Першого Статуту.

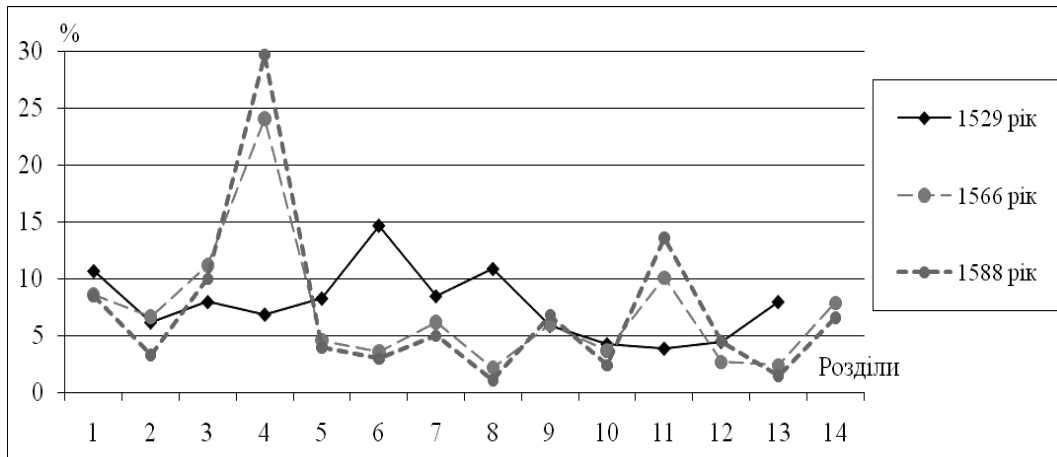

Рис. 1. Криві розподілення актового матеріалу у Статутах ВКЛ.

Аналогічні розрахунки, проведені стосовно Другого Статуту ВКЛ 1566 р., показали, що найбільша кількість знаків — 66 910, або 24,1%, — припадає на розділ IV «Про суддів та про суди і про обрання суддів у повіті», який регламентував питання судівництва та складався із 70 артикулів [4]. Найменша кількість знаків — 6 143, або 2,2%, — та артикулів, число яких було 8, припадає на розділ VIII «Про заповіти». Такий розділ був відсутній у Статуті ВКЛ 1529 р., а його поява у Другому Статуті була пов'язана з намаганням шляхти закріпити за своїми спадкоємцями право на спадок. Крива внутрішнього розподілу знаків цього документа характеризується наявністю одного основного максимуму та декількох локальних максимумів (рис. 1). Величина ексцентриситету дорівнює 21,9%, а значення $C_v = 0,56$, що свідчить про значну нерівномірність викладення матеріалу в цій пам'ятці права. На підставі розрахунків (значення C_s дорівнює 1,99) зроблено висновок про позитивну асиметрію, тобто знаходження основної кількості знаків у початковій

частині документа. У Третньому Статуті ВКЛ 1588 р. найбільша кількість знаків — 191 217, або 29,7%, — зосереджена в розділі IV «Про суди і про суддів», який складається із 105 артикулів та присвячується питанням судоустрою та судочинства [5]. Найменша кількість знаків — 7 101, або 1,1%, — зосереджена в розділі VIII «Про тестаменти», який має 9 артикулів. Дослідження внутрішнього розподілу матеріалу показує наявність 3 максимумів, ексцентриситет 28,6% та значення C_v дорівнює 0,781, що свідчить про значну нерівномірність розподілення матеріалу (рис. 1). Розрахунки коефіцієнта асиметрії показали, що $C_s = 1,75$, тобто приблизно збігається із C_s Другого Статуту та доводить приблизно однакове розподілення знаків у двох актах, яке доводиться достатньо близьким розташуванням цих двох кривих (рис. 1). У цілому при розгляді кількісних показників трьох Статутів фіксується тенденція різкого збільшення зафіксованого в них актового матеріалу (табл. 1).

Порівняльний аналіз кількісних характеристик Статутів ВКЛ та Соборного Уложення 1649 р.

Найменування показників		Найменування актів			
		Статут 1529 р.	Статут 1566 р.	Статут 1588 р.	Соборне Уложення 1649 р.
Сума знаків — Σ		162 570 (1,0)	277 831 (1,7)	644 914 (3,9)	393 263 (2,4)
Кількість:	Розділів / глав	13	14	14	25
	Артикулів / статей	235 (1,0)	367 (1,5)	488 (2,1)	968 (4,1)
Судоустрій та судочинство		24 367, або 14,7% (1,0)	66 910, або 24,1% (2,7)	191 217, або 29,7% (7,8)	114 654, або 29,1% (4,7)
Кримінально-правові відносини		41 522 25,5%	64 111 23,1%	168 838 26,2%	50 897* 12,9%

*глава 3, 4, 5, 21, 22.

Так, якщо цей показник Σ_i дорівнює в Першому Статуті 162 570 знаків, у Другому Статуті — 277 831 знаку, то в Третньому — 644 914 знакам. З метою зручності при порівнянні отриманих результатів можна прийняти сумарну кількість знаків у Першому Статуті за 1,0, тоді в Другому Статуті цей обсяг збільшується до 1,7, а в Третньому — до 3,9. Тобто за історичний період між прийняттям цих пам'яток права обсяг загального матеріалу, зафіксованого в їх змісті, збільшився майже в чотири рази, що свідчить про збільшення кола суспільних відносин та більш високий рівень законодавчої техніки. Такі результати збігаються з висновками Ж. О. Дзейко, яка зазначає, що збільшення матеріалу в Третньому Статуті ВКЛ переважає абстрактний спосіб викладення правових норм, яке потребувало збільшення кількості артикулів та їх обсягу і більш детального формулювання [6]. Аналогічним чином кількість артикулів зростає більш ніж у два рази, тобто від 235 до 488, чи, якщо взяти їх число в Першому Статуті за 1,0, у Другому Статуті їх кількість складає — 1,5, а в Третньому — 2,1.

За допомогою методики кількісних показників можна виділити в кожній пам'ятці права пріоритетні напрями правотворчості, тобто такі, яким законодавець приділив значну увагу, чи ті, які мають найбільшу кількість знаків. Так,

у Першому Статуті пріоритетними напрямами є питання, пов'язані із судами — розділ VI, який має 14,7%; розділ I — у якому регламентувалися права великого князя — 10,7%. При розгляді пріоритетних напрямів, зафіксованих у Другому Статуті ВКЛ, найбільшим є розділ IV — 24,1%, присвячений судам та судівництву; на другому місці розділ III, який регламентував права та привілеї шляхти і складався з 11,2%, а наступним є розділ I, у якому розглядалися права великого князя — 8,6%. Пріоритетними напрямами у Статуті 1588 р. залишилися питання судоустрою та судочинства, зафіксовані в розділі IV, який має 64 725 знаків та 105 артикулів. Другим за обсягом є розділ XI, який складається з 87 450 знаків та 68 артикулів, присвячений встановленню кримінальної відповідальності за злочини проти здоров'я, особистої недоторканності, майна, розмежування між умислом і необережністю, а також кримінально-процесуальному праву. Наступним за обсягом є розділ III, у якому розглядалися права шляхти — 64 725 знаків та 51 артикул.

Детальний розгляд отриманих результатів дає змогу виявити низку особливостей цих пам'яток права. Перша з них — це значне зростання обсягу матеріалу, присвяченого судам, що свідчить про наявність процесу зміцнення законності,

яке в більшості випадків стосувалося прав привілейованого стану. Іншим доказом цього процесу більш детального регулювання суспільних відносин є збільшення кількості артикулів у розділах, присвячених судустрою та судочинству, які змінюються від 24 артикулів у Першому Статуті до 105 артикулів у Третньому Статуті. Друга особливість — правове закріплення прав шляхти, яким у Першому Статуті присвячувалося 7 834 знаки, у Другому — 31 194, у Третньому — 64 725, що є доказом формування станово-шляхетської держави. При цьому різке збільшення кількості знаків, присвячених правам шляхти у Другому Статуті в порівнянні з Першим, доводить наявність у середині XVI ст. поступового посилення ролі шляхти з одночасним відстороненням від влади Пани-Ради. Третя особливість полягає в наявності у Статутах норм, регламентуючих правове оформлення земельної власності, яка становила собою основу феодального ладу. Так, у Другому Статуті ці питання розглядалися в окремому розділі IX «Про права земельні», який складався з 16 466 знаків (6%) та був відсутній у Першому Статуті, хоч деякі з положень були зафіксовані в інших розділах. Постійні війни, які вело Велике князівство Литовське, вимагали правового регулювання питань, пов'язаних з обороною держави. Виходячи з цього, четверта особливість полягала в наявності в кожному із Статутів розділу, присвяченого військовим питанням, а його обсяг поступово збільшувався від 10 347 знаків у Першому Статуті до 21 691 знака в Третньому Статуті ВКЛ. П'ятою особливістю Статутів є різке збільшення майже в чотири рази обсягу матеріалу, присвяченого кримінально-правовим відносинам: від 41 522 знаків у Першому Статуті до 168 838 знаків у Третньому Статуті. Таке збільшення обсягу розділів пов'язане з процесом зміцнення ВКЛ, основ феодального ладу, що вимагало правових гарантій від держави шляхом установлення кримінальних покарань за захоплення чужого майна та відповідальності селян за непокору чи невиконання встановлених законом обов'язків.

Методика кількісних показників була застосована в дослідженні іншої важли-

вої пам'ятки права — Соборного Уложення 1649 р. [7]. Розгляд історії підготовки цього акта, що його здійснила Ю. М. Анучина, котра досліджувала джерела, на підставі яких готувалося Уложення, показує наявність багатьох причин, подібних до тих, що привели до появи Першого Статуту ВКЛ [8]. Так, автори Соборного Уложення мали за мету провести систематизацію значного обсягу раніше прийнятого правового матеріалу у вигляді судебників, указів, боярських приговорів та інших актів. Як зазначає В. О. Томсінов, автори Соборного Уложення використовували запозичені норми із Статуту 1588 р., а також візантійський збірник «Прохиرون», з яким науковець пов'язував появу безпрецедентних жорстоких покарань [9].

Розгляд Соборного Уложення показує наявність трирівневої побудови «Уложення — глава — стаття», яка збігається із структурою Третнього Статуту ВКЛ 1588 р. Так, Соборне Уложення складається з 25 глав, 968 статей та 393 263 знаків. Згідно з отриманими результатами найбільша кількість знаків — 114 654, або 29,1% від загального обсягу матеріалу, — та 287 статей припадає на главу X «Про суди», яка присвячена питанням судочинства та судустрою. Найменша кількість знаків припадає на главу V «Про грошових мастерех, які учнут делати злодійські гроші» — 560 знаків, або 0,14%, та має 2 статті. Виконані розрахунки кількості знаків у кожному з розділів та їх перерахування у відносні величини дозволило побудувати криву розподілу кількості знаків (%) від номера глави аналогічної тим, які були побудовані по Статутах ВКЛ. Дослідження внутрішнього розподілу матеріалу показує наявність 4 максимумів та ексцентриситет, що дорівнює 28,96%, який свідчить про значну нерівномірність його викладення. Пріоритетним напрямом, зафіксованим в Уложенні, був розділ X, присвячений питанням суду, який складався з 114 654 знаків та 287 статей (табл. 1). Друге місце посідає розділ XX «Суд о холопах» — 49 943 знаки та 119 статей, третім за обсягом матеріалу є розділ XXI «Про розбойних і про татиних делех», що складався з 39 422 знаків та 104 статей. Четвертим пріори-

тетним напрямом є розділ XVII «Про вотчини», до змісту якого входили 32 780 знаків та 55 статей. Отримані результати дозволяють використати інший підхід, який базується на кількісних показниках у дослідженні зв'язку між Третім Статутом ВКЛ та Соборним Уложенням. У вирішенні цього питання значний внесок зробив відомий дореволюційний історик права М. Ф. Володимирський-Буданов, який на підставі сумісного розділу змісту артикулів Третього Статуту та статей Уложення доводив наявність ідентичності низки розділів двох пам'яток права [10, с. 7]. У свою чергу, А. Г. Маньков зазначав, що використання Статутів під час підготовки Уложення не було компіляцією правових норм, а їх зміст проходив переробку з урахуванням особливостей законодавства та російських національних традицій [11, с. 22–23].

З метою вирішення цього завдання, тобто з'ясування зв'язку між Третім Статутом ВКЛ та Уложенням, можуть бути використані такі сім положень. Перше — збігаються цілі прийняття Соборного Уложення 1649 р. і Статутів ВКЛ, що полягає в необхідності кодифікації і систематизації законодавства в умовах формування єдиної феодальної держави. Друге — в обох пам'ятках права найбільш об'ємними частинами є розділ (глава), присвячений судоустрою та судочинству, що складає в Третьому Статуті 29,7%, у Соборному Уложенні — 29,1% від загальної кількості матеріалу. Третім аргументом є порівняння кількості знаків у артикулах (статтях), які присвячувалися кримінально-правовим відносинам. Так, у Третьому Статуті ВКЛ питанням кримінально-правових відносин присвячувався розділ XIII, який складався з 9 756 знаків, та розділ XIV, до складу якого входило 42 679 знаків, або в цілому — 52 435 знаків. В Уложенні питання відповідальності за кримінальні злочини входило до змісту глави III — 2 778 знаків; глави IV — 1 274; розділу V — 560; розділу XXI — 39 422; розділу XXII — 6 863, що в цілому складає 50 897 знаків. Таким чином, виходячи з проведених розрахунків, маємо збіг обсягів розділів Третього Статуту ВКЛ та Уло-

ження між собою. Четвертим аргументом є обсяг матеріалу, присвяченого питанням, пов'язаним з правом володіння та користування землею. Так, у Третьому Статуті земельним питанням присвячувалися розділи IX та X, які складали 9,2% від загальної кількості матеріалу, а в Уложенні аналогічним питанням присвячувалася глава XVII «Про вотчини», до складу якої входило 8,33% загальної кількості матеріалу. П'ятим доказом зв'язку між двома пам'ятками права є наявність однакової трирівневої структури, а також розташування статей за однаковою схемою. Так, у початковій частині двох актів розташовано статті, які регламентували питання, пов'язані з основами державного та суспільного ладу, охорону правителя та питання військової сфери. У середній частині розглядалися питання, пов'язані із земельними відносинами, збором мита, інститутом заповіту, опіки та ін. У заключній частині документа викладалися норми, пов'язані з кримінальною відповідальністю за злочини, та кримінально-процесуальні питання. При цьому автори Уложення розділили кримінальні злочини на дві групи. Перша з них пов'язана з виготовленням печаток, фальшивих грошей і розташована в початковій частині документа, а інші кримінальні питання знаходилися в заключній частині пам'ятки права. Шостим аргументом є особлива увага, яка приділялася охороні особи правителя держави. Так, в обох пам'ятках права зазначені злочини кваліфікуються не тільки як злочини проти особи правителя, а й як злочини проти держави і навіть словесна образа глави держави. Важливість, яку надавали укладачі пам'яток права цим питанням, доводить той факт, що розділи (глави), які їм присвячувалися, розташовувалися у початковій частині двох актів. Сьомим доказом наявності зв'язку між двома пам'ятками права є тривалий період їх використання на практиці. Так, Третій Статут ВКЛ діяв на Лівобережній Україні до 1843 р., на Правобережній — до 1840 р. У свою чергу, Соборне Уложення стало основою подальшого розвитку російського права та увійшло до Повного зібрання законів Російської імперії 1830 р. Причина «довгого життя» цих

пам'яток права полягає у наявності в них положень, які надійно захищали права та привілеї пануючого класу, тобто шляхти ВКЛ та дворян у Росії.

За результатами проведеної роботи можна дійти таких висновків.

1. Застосування методики кількісної оцінки нормативно-правових актів показало збільшення обсягу матеріалу, зафіксованого в Першому, Другому, Третьому Статутах у 4 рази, кількість артикулів збільшилася в 2 рази, що свідчить про наявність процесу зміцнення законності у ВКЛ.

2. Пріоритетними питаннями, на які припадає найбільша кількість знаків, зафіксованих у трьох Статутах, були судоустрій та судочинство, друге місце посідало правове регулювання привілейованого стану шляхти та її права

на землю, одночасно з цим була виявлена тенденція збільшення матеріалу, присвяченого кримінально-правовим відносинам.

3. За допомогою методики кількісної оцінки виконані математичні розрахунки чисельних характеристик Соборного Уложення 1649 р., яке показало наявність таких пріоритетних напрямів, як судоустрій та судочинство, кримінально-правові та земельні відносини. Порівняння структури та схеми викладення матеріалу, кількісних показників, присвячених судам, земельним, кримінально-правовим, воєнним питанням, доводить, що автори Соборного Уложення використовували норми Третього Статуту ВКЛ при підготовці даної пам'ятки права.

Список використаних джерел

- Музиченко П. П. Формування законодавчої процедури у Великому князівстві Литовському в XVI столітті // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. ст. — О. : Юрид. літ., 2003. — Вип. 18. — С. 151–155.
- Киндюк Б. В., Золотарева А. А. Методика проведення моніторингу законодательних актів, прийнятих в лесной сфері // Научная дискуссия: вопросы юриспруденции: матер. ХІV Междунар. заоч. науч.-практ. конф. — М. : Интернаука, 2015. — № 12 (39). — С. 29–33.
- Статути Великого князівства Литовського: у 3 т. / за ред. С. Ківалова, П. Музиченка, А. Панькова. — О. : Юрид. літ., 2002. — Т. I: Статут Великого князівства Литовського 1529 року. — 464 с.
- Статути Великого князівства Литовського: у 3 т. / за ред. С. Ківалова, П. Музиченка, А. Панькова. — О. : Юрид. літ., 2003. — Т. II: Статут Великого князівства Литовського 1566 року. — 558 с.
- Статути Великого князівства Литовського: у 3 т. / за ред. С. Ківалова, П. Музиченка, А. Панькова. — О. : Юрид. літ., 2004. — Т. III, кн. 2: Статут Великого князівства Литовського 1588 року. — 568 с.
- Дзейко Ж. О. Законодавча техніка у Великому князівстві Литовському // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. ст. — О. : Юрид. літ., 2009. — № 49. — С. 53–59.
- Соборное уложение 1649 года: текст, комментарии / под ред. А. Г. Манькова. — Л. : Наука, Ленингр. отд-ние, 1987. — 448 с. — (Сер. «Законодательные памятники русского централизованного государства XV—XVII веков»).
- Анучина Ю. Н. Соборное уложение 1649 г. как источник права и его влияние на развитие русского законодательства // История гос. и права. — 2008. — № 17. — С. 686–688.
- Томсинов В. А. Соборное Уложение 1649 г. как памятник русской юриспруденции // Изв. высш. учеб. заведений. Правоведение. — 2007. — № 1. — С. 162–188.
- Владимирский-Буданов М. Ф. Отношения между Литовским статутом и Уложением царя Алексея Михайловича // Сб. гос. знаний. — СПб., 1877. — Т. 4. — С. 28.
- Маньков А. Г. Уложение 1649 года — кодекс феодального права России. — М. : Наука, 1980. — 460 с.

Копыленко Александр, Киндюк Борис. Теоретические основы использования количественных показателей в исследованиях памятников права.

В статье использована методика количественной оценки показателей Статуты Великого княжества Литовского (ВКЛ) 1529, 1566, 1588 гг. и Соборного Уложения 1649 г. основанная на расчетах общей суммы знаков, их количества в разделах, главах, артикулах, статьях, коэффициентов вариации и асимметрии и эксцентриситете. Показано наличие исторической тенденции увеличения общего объема материала и количества артикулов в Статутах ВКЛ. На основании выполненных расчетов выделены приоритетные направления правового регулирования, к числу которых относятся: судостроительство, права и обязанности господствующего класса, земельные вопросы, уголовно-правовые отношения. Полученные результаты показывают совпадение ряда показателей Статута ВКЛ 1588 г. и Соборного Уложения 1649 г., что позволило доказать факт использования памятника украинского права при подготовке российского акта.

Ключевые слова: памятник права, количественные показатели, Статуты Великого княжества Литовского, Соборное Уложение 1649 г., внутреннее распределение материала, судостроительство, уголовно-правовые отношения.

Kopylenko Alexander, Kindyuk Boris. Theoretical basis of the use of quantitative indicators in the study of law monuments.

The article deals with the use of the method of quantitative evaluation indicators of the Statutes of Lithuania 1529, 1566, 1588 years and the Sobornoye Ulozheniye of 1649 year based on the calculations of the total marks, their number in the title, chapter, articles, coefficients of variation, asymmetry and eccentricity. It is shown the presence of the historical trend of increasing the total volume of the material and the number of articles in the the Statutes of Lithuania. On the basis of these calculations highlighted priority areas of legal regulation, which include: the judicial system, the rights and duties of the ruling class, land issues, criminal law relations. The results show the coincidence of a number of indicators of the the Statute of Lithuania 1588 year and the Sobornoye Ulozheniye of 1649 year, which made it possible to prove the use of the monument to Ukrainian law in the preparation of the Russian act.

Keywords: monument to law, quantitative indicators, the Statute of the Grand Duchy of Lithuania, Sobornoye Ulozheniye of 1649, internal distribution of the material, judicial system, criminal law relations.